

Asia: VN/7202/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Ei lausuttavaa

Ei lausuttavaa - toteaminen

-

Lausuttavaa

Yleisiä huomioita esityksestä

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pelastustoimi ja varautuminen-vastuualue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen luonnosesityksestä uudeksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Yleisten turvallisuusperiaatteiden osalta Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää uutta 5 § selvälläolovelvollisuudesta hyvänä ja kannatettavana. Pelastustoimen tehtävien osalta yksi keskeinen ongelma onnettomuustilanteissa on koskenut nimenomaan selvittämistä siitä, mistä vaarallisesta aineesta on kyse, mitkä ovat sen ominaisuudet ja mikä taho kuljetuksesta vastaa. Nämä tiedot ovat olennaisia paitsi tehtävähoidon, mutta myös pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden työturvallisuuden kannalta. Luonnoksen 11 § osalta Etelä-Suomen aluehallintovirasto haluaa korostaa, että kuljetustietojen on oltava saatavissa kaikissa tilanteissa, myös sähkösaantihäiriötilanteissa ja mielellään varmennettuna kahdessa toisistaan riippumattomassa paikassa. Luonnoksen 13 § 3 momentin osalta avotulentekemistä koskee täysi kielto ilman poikkeuslupamahdollisuutta metsäpalovaroituksen aikaan. 15 § osalta Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää olennaisen tärkeänä ohjeiden ja varusteiden määrittämistä onnettomuuden ja vaara- tai hätätilanteiden osalta. Kyseisen kohdan osalta on syytä nostaa esiin näiden välineiden käyttöön ja ohjeiden noudattamiseen saatavan perehdytyksen ja säännöllisen täydennyskoulutuksen merkitys. Ohjeiden tai välineiden olemassaololla ei ole merkitystä, jos henkilöstö ei osaa niitä käyttää tai eivät ryhdy toimiin. Tästä syystä koulutusnäkökulman sisällyttäminen kohtaan on välttämätöntä.

Soveltamisala

Tilapäinen säilytys

Pelastustoimen näkökulmasta nähdään erittäin tärkeänä niin onnettomuuksien ennaltaehkäisyn kuin pelastustoiminnan osalta, että tilapäistä säilytystä koskien täsmennetään ja siihen kohdentuvat vaatimukset ovat selkeät. Lisäksi tilapäisen säilytykseen liittyen valvontavelvollisuutta tulee korostaa. Etelä-Suomen aluehallintovirasto kannattaa tehtyjä muutosehdotuksia tilapäiseen säilytykseen. Pelastustoimelle on taattava kuljetustapahtuman vaiheesta riippumatta toimintaedellytykset onnettomuustilanteessa, mikä tarkoittaa paitsi tietoa vaarallisesta aineesta ja sen ominaisuuksista, myös pääsystä onnettomuuspaikalle sekä pelastustoiminnallisista edellytyksistä, kuten vedensaannista, onnettomuuspaikalla.

Ympäristönsuojelun kannalta Etelä-Suomen aluehallintovirasto haluaa korostaa pohjavesialueiden merkitystä. Pelastustoimen suorittamien tehtävien osalta voidaan havaita, että osa VAK-onnettomuuksista, jotka ovat tapahtuneet tilapäisen säilytyksen aikana, ovat tapahtuneet pohjavesialueella eikä kuljetuksesta vastanneella taholla ole välttämättä ole ollut edes tietoa tämän alueen olemassaolosta. Pelastustoiminnan ja jälkiraivauksen näkökulmasta pohjavesialue on erittäin haastava toimintakenttä ja tämän vuoksi tilapäistä säilytystä ei tulisi pohjavesialueilla edes sallia kuin äärimmäisissä poikkeustapauksissa. Tämä on syytä täsmentää tilapäistä säilytystä koskien ja edellyttää erityistä huolellisuutta ja muita varautumiskeinoja näillä alueilla.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää sisäisen pelastussuunnitelman laatimisvelvoitetta hyvänä ja tarpeellisena. Tilapäisen säilytyksen osalta on huomioitava myös alkusammutuskaluston osalta se, että pelastustoimelle on taattava joka tilanteessa riittävät toimintaedellytykset onnettomuustilanteessa. Pelkkä alkusammutuskalusto ei välttämättä ole siis riittävä, vaan vedensaanti on varmistettava laajojen määrien osalta esimerkiksi sammutusvesijärjestelmin.

Ns. VAK-ratapihakäsitteestä luopuminen on uudessa sääntelyssä toteutettu järkevästi ja uudet säädökset vastaavat sitä tarvetta, mitä pelastusviranomaisilla on vaarallisten aineiden tilapäisten säilytyspaikkojen suhteen. Uuden lain 15 § edellytetään sisäinen pelastussuunnitelma päivitettävän vähintään viiden vuoden välein. Tämä päivitysväli ei ole analogiassa ulkoisista pelastussuunnitelmista (pelastustoimen vastine sisäisille pelastussuunnitelmille) annetun 3 vuoden päivitysvälin kanssa. Viranomaistoiminnan sujuvuuden kannalta Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää kolmen vuoden päivitysväliä.

16 § Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää sisällytettävän sisäisen pelastussuunnitelman toimittamista selkeästi myös aluehallintovirastolle, jotta kyseinen pykäläkohta vastaisi ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019) 4 §:ssä toiminnanharjoittajille annettua vaatimusta. Pelastuslaitosten tulee laatia näitä sisäisiä pelastussuunnitelmia vastaan ulkoinen pelastussuunnitelma, joissa kerrotaan, miten pelastuslaitos on varautunut alueella tapahtuviin onnettomuuksiin ja aluehallintovirasto valvoo tämän velvoitteen noudattamista. Kyseisen lisäyksen

sisällyttäminen selkeästi pykäläkohtaan mahdollistaisi aluehallintoviraston valvontavelvoitteen toteutumisen.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää 34 § määriteltyä käytäntöä kannatettavana on 10 000 tonnin vuosirajaa riittävänä. Aluehallintovirasto esittää, että Liikenne- ja viestintävirasto ilmoittaisi aluehallintovirastolle vuosirajan ylittävistä satamista, mutta myös niistä, joilta turvallisuusselvitys muista syistä johtuen edellytetään. Satamien turvallisuusselvitykset tulee toimittaa sekä pelastusviranomaiselle että aluehallintovirastolle sekä uutta laadittaessa että päivityksen yhteydessä.

Turvauhat

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää 54§ mukaista turvasuunnitelmaa erittäin tarpeellisena ja kannatettavana. Turvasuunnitelmien sisällöstä tarvitsee toimittaa tieto myös ao.viranomaisille.

Reittirajoitusten uudistaminen tiekuljetuksissa

Etelä-Suomen aluehallintovirasto haluaa korostaa muutosviestinnän tärkeyttä reittirajoitusten uudistamisesta tiekuljetuksissa. Tämän viestinnän ei tule koskea vain kuljetuksista vastaavia tahoja, vaan myös kansalaisia ja viranomaisia. Pelastustoimelle tulee viikottain ilmoituksia kansalaisilta erilaisista VAK-kuljetuksista tieliikenteessä.

Osapuolten velvollisuudet

Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää hyvänä uudistuksena turvallisuusneuvonantajan nimeämisvelvollisuutta sekä esitettyjä tiukennuksia käytäntöön liittyen. Pelastustoimen näkökulmasta asiantuntija-avun käyttäminen onnettomuustilanteessa on välttämätöntä, sillä pelastustoimella ei välttämättä ole käytössä kaikkea tietoa kuljetusvälineisiin tai vaarallisen aineen ominaisuuksiin tai torjuntakeinoihin liittyen. Pelastustoimella on tiedossa lukuisia onnettomuustapauksia, missä turvallisuusneuvonantajaa ei ole tavoitettu tai sellaista ei ole ollut käytettävissä eikä tapahtunut onnettomuus ole katsonut sitä, onko kyseessä ollut satunnainen vai säännöllinen VAK-kuljetus kotimaassa.

Markkinavalvonta

-

Valvonta

Yleisten valvontaviranomaisten roolissa (129 – 134 §) aluehallintovirasto pyytää kiinnittämään huomiota pelastusviranomaisten suorittamaan valvontaan (palotarkastuksiin), jota tehdään pelastuslain nojalla. Valvontaviranomaisten välillä tapahtuvaan tiedonvaihtoon on myös syytä

kiinnittää huomiota ja varmistaa, että tieto kulkee erityisesti vaarallisten aineiden kuljetukseen liittyviin valvontatoiminnassa havaittuihin riskeihin liittyen.

Viranomaisten toimivalta

Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää, että pelastustoimen tehtävät tulisivat entistä paremmin huomioiduksi myös onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tehtäväkentän osalta. Nykyisellään VAK-laki painottaa paljon pelastustoiminnallista näkökulmaa, mutta pelastustoimella on tärkeä tehtävä myös onnettomuuksien ehkäisyn ja riskienhallinnan näkökulmasta. Tästä syystä vähintään tiedonvaihto valvontaviranomaisten kesken on huomioitava asia, mutta myös toimivaltakysymysten osalta (pelastustoimen valvonta ulottuu rakennuksiin ja rakennelmiin).

Sanktiointien uudistaminen

-

Huomioita liitelaesta

-

Esityksen vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin

Viestintä muutoksista monikanavaisesti ja monipuolisesti on olennaisen tärkeää VAK-lain uudistamisen onnistumisen kannalta. Uudistuksesta tulisi harkita helposti omaksuttavaa ja selkeää viestintää kohderyhmittäin, esimerkiksi kansalaisille, kuljetusyrityksille, eri liikennemuodotain ja myös esimerkiksi mitä uudistus tarkoittaa pelastusviranomaisten kannalta.

Asetus ja sen vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin

-

Muita huomioita

Sivulla 159 kohtaa 138 § koskien Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittää vapaaehtoisen palokunnan termin korvattavan sanalla sopimuspalokunta. Sopimuspalokunta toimii pelastuslaitoksen alaisuudessa palokuntasopimuksen alaisuudessa. Tällä määritelmällä kyseinen teksti olisi täsmällisempi ja vastaisi paremmin pelastustoimen toimintaympäristöä.

Yleisesti lakimuutos on kannatettava. Vaarallisten aineiden kuljetukset ovat haasteellisia kaikille osapuolille, niihin usein osallistuu monta eri tahoja ja siten on tärkeää, että vastuukysymykset ovat selkeitä kaikille osapuolille myös lain nojalla sekä toimintamallit poikkeus- ja hätätapauksissa on myös valmiiksi mietitty.

Laurinen Tommi

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Leinonen Mira

Etelä-Suomen aluehallintovirasto - Pelastustoimi ja varautuminen-
vastuualue